

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3438/2022. (X. 28.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.750/2021/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Ajkai Járásbíróság 3.B.98/2019/40. számú ítéletének, a Veszprémi Törvényszék 3.Bf.328/2020/9/2. számú ítéletének, valamint a Kúria Bfv.II.750/2021/6. számú végzésének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azokat. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntések ellentétesek az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésével, IX. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozó települési polgármester a nyilvános képviselői testületi ülésen egy, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal megkeresésével összefüggésben olyan állítást tett, mely szerint az alpolgármester felhatalmazás nélkül kötött szerződést az önkormányzat nevében, az önkormányzatot megkárosította, és ezzel bűncselekményt követett el. Az elhangzottak miatt a sértett magánindítványt terjesztett elő.
- [3] 3. A rágalmazás vétsége miatt első fokon eljáró Ajkai Járásbíróság a 3.B.98/2019/40. számú ítéletében az indítványozót bűnösnek nyilvánította és pénzbüntetéssel sújtotta. A bíróság álláspontja szerint az indítványozó nem véleményt nyilvánított, hanem olyan tényről állított a sértettéről, amely a védett véleménynyilvánítás körét meghaladta. Az elsőfokú ítélet szerint az indítványozó lényegesen túlterjeszkedett a megkeresés megválaszolásán és a sértettet bűncselekmény elkövetésével vádolta meg. Az ítélet rögzítette, hogy a közszereplők esetében – mint az indítványozó és a sértett – „a véleménynyilvánítás köre tágabb, mint más személyeknél, mindez azonban nem jelenti azt, hogy a közélet szereplőinek azt is el kell tűrniük, hogy személyükkel kapcsolatban nagy nyilvánosság előtt olyan tényközlések hangozzanak el, amelyek nyíltan azt sejtetik, hogy közhatalmi helyzetükkel visszaélve jogellenes, akár büntetőjogi úton üldözendő cselekményeket követnek el” (elsőfokú ítélet 7. oldal). A bíróság a valóság bizonyítása körében nem találta kétséget kizáróan bizonyítottnak, hogy az indítványozó által felhozott szerződést a sértett írta volna alá.
- [4] 4. A másodfokon eljáró Veszprémi Törvényszék a 3.Bf.328./2020/9/2. számú ítéletében a pénzbüntetés összegét mérsékelte, egyebekben az elsőfokú bíróság döntését helyben hagyta. A döntés indokolása szerint az elsőfokú bíróság a vád tárgyává tett cselekmény ténybeli és jogi megítéléséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a rendelkezésre álló bizonyítékokat teljeskörűen értékelte és eleget tett indokolási kötelezettségének is. A felülvizsgálati eljárásban eljáró Kúria a támadott döntésben az első- és másodfokú ítéleteket hatályukban fenntartotta. A Kúria rámutatott, hogy rágalmazás esetében a bűnösség megállapításának nem feltétele, hogy az elkövető

tudata átfogja, hogy a tényállítás más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Hasonlóképp közömbös a tényállítás valótlanságának a tudata, az elkövető jó- vagy rosszhiszeműsége. A Kúria hivatkozott arra is, hogy bár az indítványozó hivatalos személyként (polgármesterként) járt el, sem ez, sem a köz érdekében végzett tevékenység nem ad felhatalmazást a kijelentések tartalmi korlátlanosságára. Erre tekintettel a támadott döntés arra az álláspontra helyezkedett, hogy az indítványozó állítása túllépte a védett véleménynyilvánítás határát.

- [5] 3. A támadott döntéssel szemben az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó részletesen ismertette a bíróságok által értékelt tényállást, érveinek jelentős része büntetőjogi jellegű, amely szerint a bíróságok figyelmen kívül hagyták, hogy cselekménye nem volt jogellenes. Alkotmányjogi szempontként az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésére, IX. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozott. Az indítványozó szerint a közérdekűnek minősülő tényeket nemcsak jogosult volt a nyilvánosság elé tárni, hanem ez egyúttal törvényi kötelezettsége is volt. Álláspontja szerint a közérdekű adatok terjesztéséhez való jogát, illetve a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta azzal, hogy a képviselőtestületi ülésen ismertette a Nemzeti Adó- és Vámhivatal megkeresését, és a visszaélésekkel az alpolgármestert hozta összefüggésbe.
- [6] Az indítványozó szerint a tisztességes eljáráshoz való jogát sértette, hogy a bíróságok nem vették figyelembe az eljárás tárgyává tett indítványozói kijelentés indokait, különösen azt, hogy a kijelentését a közérdek indokolta. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét látta abban is, hogy a bíróság nem vette figyelembe, hogy a magatartása nem volt jogellenes, így a vád tárgyává tett magatartással nem követett el bűncselekményt.

II.

- [7] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (3) Mindenkinnek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„IX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [8] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [9] 1. Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó a Kúria 2022. április 6-án meghozott döntését 2022. június 2-án támadta meg, így a határidő értelemszerűen teljesült. Megállapítható az is, hogy a Kúria döntésével szemben nem állt további jogorvoslat a rendelkezésére.
- [11] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [12] Az indítványozó megjelölte indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) be-

kezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [13] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [14] E tekintetben az Alkotmánybíróság alapvető jelentőségű alkotmányos kérdésnek tekintette, hogy a hivatalban lévő polgármester képviselőtestületi ülésen elhangzott kijelentései milyen mértékben tartoznak a védett véleménynyilvánítás körébe, és ilyen esetben hol húzódik a személyiségvédelem határa.
- [15] A tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben az indítványozó tartalmilag a cselekmény büntetőjogi minősítését, illetve a megállapított tényállást vitatta, ezen túl alkotmányjogi érveket nem hozott fel arra vonatkozóan, hogy a döntés mennyiben sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített jogát. Erre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az Alkotmánybíróság nem vizsgálta érdemben.
- [16] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése és IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [17] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [18] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványra okot adó ügyben mire terjednek ki az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében, illetve IX. cikk (1) bekezdésében rögzített jogosultságok.
- [19] Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésének második fordulata értelmében mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Az alkotmánybíróági gyakorlat ezt a jogot összefüggésbe hozta a véleménynyilvánítási szabadsággal: a 13/2019. (IV. 8.) AB határozat – a korábbi Alkotmány hatálya alatti gyakorlatot megerősítve, azt részben továbbfejlesztve – a következőkre mutatott rá. „Az állam működéséről való tájékozott véleményformálás elengedhetetlen a hatalomgyakorlók tevékenységének megítéléséhez és számonkéréséhez, a közhatalmi döntéshozatalra, a közügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás gyakorlásához, tágabb értelemben a közügyekhez kapcsolódó nyilvános, tényeken alapuló diskurzus kialakulásához. Ez az érvelés tükröződik egyebekben az EJEB gyakorlatában is, amikor azt hangsúlyozza, hogy a »közérdek olyan kérdésekre vonatkozik, amelyek olyan mértékben érintik a nagyközönséget, hogy az jogosan érdeklődhet irántuk, megragadják a nyilvánosság figyelmét, vagy jelentős mértékben foglalkoztatják az embereket, különösen ha a polgárok jólétét vagy a közösség életét érintik«” (Indokolás [30]).
- [20] A két jog összefüggéséből következik a védelmi kör azonossága is. A közérdekű adatok terjesztésének szabadsága nem abszolút; a véleménynyilvánítási szabadsághoz hasonlóan a jog korlátja lehet – egyéb legitim célok mellett – más személy jóhírnévhez való jogának, magánszférájának a védelme. Közérdekű adat sem terjeszthető szabadon, ha a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos korlátozhatóságának esetei állnak fenn.
- [21] 2. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”. A véleménynyilvánítás szabadsága kommunikációs jog. Az alaptörvényi védelem tárgya elsődlegesen az információ: demokratikus társadalom csak abban az esetben jöhet létre és maradhat fenn, ha lehetőség van arra, hogy a különböző (gyakran egymással ellentétes) vélemények a társadalmat formálhassák.
- [22] Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ a közülethez kapcsolódik) fokozottabb alaptörvényi védelem kapcsolódik. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) rámutatott: „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek”

(Indokolás [17]). Ugyanez a határozat azt is kimondta, hogy „[a] közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” (Indokolás [47]).

- [23] Az alkotmánybírói gyakorlat nem csupán a kommunikáció tárgya (közéleti kérdés), hanem helyszíne alapján is kiemel közléseket: a 3374/2019. (XII. 19.) AB határozat arra mutatott rá, hogy mivel az abban az ügyben felmerült „vita az Országgyűlésben zajlott, amely a parlamenti viták fő helyszíne, és mint ilyen, a parlamenti hagyományok alapján egy olyan helyszínnek tekinthető, ahol a Házsabályban meghatározott fórumokon és csatornákon keresztül történő véleménynyilvánítás csak egészen szélsőséges esetben korlátozható, [ezért] a vitában részt vevőknek általánosságban is nagyobb tűrési kötelessége van a megfogalmazott kritikákkal szemben” (Indokolás [34]). Ehhez hasonlóan a 3048/2020. (III. 2.) AB határozat azt mondta ki, hogy a képviselőtestületi ülés is – az Országgyűléshez hasonlóan – a társadalmi viták elsődleges, kifejezetten erre a célra rendelt helyszíne, így a véleménynyilvánítás szabadsága ebben az esetben is csak egészen szélsőséges esetben korlátozható (Indokolás [26]). Ilyen esetekre a véleménynyilvánítási szabadság „különösen kiemelt védelme” vonatkozik (Indokolás [27]).
- [24] Az indítványra okot adó ügyben az indítványozó polgármesterként, tehát hivatali minőségben, egy, az önkormányzathoz érkezett megkereséssel kapcsolatban, a képviselőtestület ülésén tett közlést. Ez a közlés egy másik közszereplőre, a magánvádlóra vonatkozott. Erre tekintettel megállapítható, hogy a közlésre az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének különösen kiemelt védelme vonatkozik.
- [25] 3. A véleménynyilvánítási szabadságnak még a különösen kiemelt védelme sem jelent abszolút szabadságot. Alkotmányosan igazolható a személyiség védelme érdekében tett korlátozás, ha az – az eset valamennyi körülményét figyelembe véve – szükséges, és a védeni kívánt céllal arányos. Ennek a mérlegelésnek egyik eleme, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható {3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [26] A bíróságok által megállapított tényállás szerint a vizsgált ügyben az indítványozó tényállítást tett, amelynek valóságát nem tudta bizonyítani. Az állítás valóságának vagy valótlanságának megállapítása az általános hatáskörű bíróságok feladata, ennek eredményét az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül.
- [27] A nagy nyilvánosság előtt tett hamis (nem bizonyítottan valós) állításokkal szemben, a közszereplők is sikerrel hivatkozhatnak személyiségi jogaik védelmére. Az egyedi eset körülményeire figyelemmel eldönthető mérlegelési kérdés, hogy a korlátozás arányos-e. Az arányossági vizsgálat során a bíróságok figyelembe vették, hogy az indítványozó lényegesen túlterjeszkedett a megkeresés megválaszolásán, a sértettet bűncselekmény elkövetésével vádolta meg és a közlés objektíve alkalmas volt a sértett személy becsületének csorbítására. Ezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem látta megállapíthatónak, hogy a támadott döntés eltért volna az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdéséből, illetve IX. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos keretektől.
- [28] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1379/2022.

• • •